

2025-06-10

Yttrande: Statens maritima och transporthistoriska museers och Statens försvarshistoriska museers redovisning av uppdrag att lämna förslag om organisationsförändring

DIK är fackförbundet för alla som arbetar eller studerar inom kultur, kommunikation eller kreativ sektor. DIK är en del av Saco och organiserar fler än 20 000 medlemmar inom arbetsmarknadens alla sektorer.

Remissförfrågan har av regeringen ställts till förhandlingsorganisationen Saco-S vilken DIK som förbund är en del av. DIK är också kontaktförbund åt Saco-S vid SMTM och SFHM, och har till uppgift att representera Saco-S medlemmar i förhandlingar i fackliga och arbetsmiljörelaterade frågor.

Bakgrund

I november förra året gav regeringen Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM) och Statens försvarshistoriska museer (SFHM) i uppdrag att gemensamt lämna förslag på hur SFHM:s uppgifter kan överföras till och inordnas i SMTM. En gemensam redovisning av uppdraget överlämnades till Kulturdepartementet i mars 2025.

Utgångspunkten för organisationsförändringen ska vara att de uppgifter och verksamhetsorter som myndigheterna har för närvarande ska vara oförändrade, och att genomförandet ska ske så att uppgifterna utförs med bibehållen effektivitet och kvalitet. Organisationsförändringen ska genomföras på ett kostnadseffektivt sätt och inom befintliga ekonomiska ramar. Utgångspunkten är att organisationsförändringen ska träda i kraft senast den 1 januari 2026.

I SFHM:s och SMTM:s gemensamma rapport framkommer att myndigheterna ser vissa risker med en sammanslagning på kort sikt, exempelvis att personalen kan påverkas negativt och att viss verksamhet kommer behöva stå tillbaka under en övergångsperiod. Myndigheterna anser dock att fördelarna överväger, exempelvis genom att man får en starkare organisation med bredare kompetens och större möjlighet till samarbete mellan museerna. I detta remissyttrande kommenterar DIK myndigheternas rapport och den eventuella sammanslagningen utifrån samtal med förtroendevalda på de båda myndigheterna.

DIK:s kommentarer

DIK tillstyrker förslaget att SFHM:s uppgifter ska överföras till och inordnas i SMTM då det kan bidra till en starkare organisation och förenkla samarbetet mellan museerna.

DIK vill dock betona att det är viktigt att en eventuell sammanslagning av myndigheterna genomförs på ett sätt som inte riskerar att någon av verksamheternas uppdrag eller

kompetens försvagas eller smalnas av, att resurserna minskar eller att man drar ned på antalet anställda. Myndigheternas instruktioner bör slås samman utan att uppdragen förändras och de särskilda uppdrag som finns i regleringsbrevet kvarstå.

Det är också viktigt att sammanslagningen genomförs på ett hållbart sätt. En sammanslagning är resurskrävande och påfrestande för organisationerna och medarbetarna. Det finns en stor risk för kompetenstapp genom att medarbetare väljer att sluta, vilket är en vanlig konsekvens vid stora organisationsförändringar. Det finns dessutom en risk att den mindre myndighetens identitet, projekt och visioner drunknar i den större värdmyndigheten, och att det uppstår svårigheter när olika kulturer och arbetssätt ska sammanfogas. Eftersom de museer som berörs finns på olika orter finns också en berättigad oro att fler medarbetare kommer att ha sin chef på en annan ort, vilket DIK anser bör undvikas. För att minimera dessa olika risker är det viktigt att verksamheterna får möjlighet att förbereda förändringen på ett bra sätt och att de fackliga organisationerna och medarbetarna inkluderas i arbetet.

I rapporten konstaterar myndigheterna att *"risken för överlappning inom stödkompetensen bedöms som relativt liten då omfattningen följer storlek på myndighet och behovet kvarstår även efter ett samgående."* Det står också: *"i vissa fall kommer kompetensen vid de två myndigheterna att komplettera varandra",* och *"på några få roller kan det uppstå överlappningar, framför allt gäller det några chefsroller, men det kan även uppstå kompetensbrist."*

DIK delar bedömningen att risken för överlappning är relativt liten och att det inte kommer att uppstå någon större övertalighet. Personer som arbetar på olika museer har ofta helt olika uppdrag och inriktningar och därmed också olika kompetenser. Eftersom kärnkompetenserna ofta är starkt kopplade till myndigheternas olika ämnesfrågor kan de inte rakt av ersätta varandra vid en sammanslagning.

Det samma gäller kommunikationsverksamheten där de båda myndigheterna ser en möjlighet till kostnadsbesparingar och ökad effektivitet. I rapporten står det: *"Museernas verksamhet inom kommunikation är förhållandevis lika och genom samordning av kommunikationen kan det leda till en mer effektiv användning av resurser, personella såväl som budgetmässiga. Samtidigt är det viktigt att några kommunikatörer har förståelse för den specifika lokala och regionala kontexten där flera av museerna finns och verkar."* DIK vill här betona att museerna även vid en sammanslagning fortsätter ha olika uppdrag/verksamheter och därmed också olika varumärken/identiteter. Det innebär att de i vissa fall har och behöver fortsätta ha olika sätt att nå ut och olika kanaler att nå ut i. De anställda som arbetar med kommunikation har en mängd olika specialiseringar och inriktningar i sina roller som ofta är knutna till verksamheternas skilda uppdrag. Det är därför inte självklart att de skulle kunna ersätta varandras kompetenser vid en sammanslagning. Med det i åtanke går det troligen inte att göra några större besparingar, det vill säga att minska ned på antalet personer som arbetar med kommunikation, även om myndigheterna slås ihop. Ett samgående kräver dessutom mycket kommunikation, både internt och externt.

I rapporten skriver myndigheterna också att *"en större myndighet kan ha behov av resursförstärkningar inom vissa områden för att hantera en ökad volym av verksamhet."* DIK delar denna bild, inte minst när det gäller resurser till samlingsvården och antalet konservatorer som i dagsläget är för få. DIK vill också betona att det i de fall medarbetare får

nya arbetsuppgifter eller ansvarsområden är viktigt att de får tillräcklig kompetensutveckling för att kunna möta de nya kraven.

Efter att rapporten om organisationsförändring har inlämnats har det framkommit att sammanslagningen kan innebära förändringar i timanställdas roll/varande på museerna och att dessa eventuellt inte kommer att överföras till SMTM. DIK vill framhålla att de publika enheternas organisation kommer att påverkas negativt om de timanställda inte överförs eller rekryteras på nytt. Dels medför det en risk för ökad arbetsbelastning för den fastanställda publika personalen, dels kommer det att innebära sämre möjlighet att möta den efterfrågan på publikt utbud som finns hos museerna i dagsläget. Det är viktigt att museicheferna får fortsätta ha mandat över sin respektive verksamhet och i samråd med medarbetarna får fortsätta avgöra vilken kompetens som behövs till verksamheten. Det är också viktigt att närmsta chef tillsammans med medarbetare får avgöra vilken kompetens som behövs till respektive enhet.

Efter samtal med lokalt förtroendevalda förordrar DIK namnförslag 1: *"Statens museer – för maritim-, transport- och försvarshistoria"* då förbundet anser att det bättre speglar museernas uppdrag och verksamhet. DIK delar SMTM och SFHM:s bedömning att myndigheten bör fortsätta vara en enrådighetsmyndighet utan styrelse och att ett insynsråd bör inrättas.

Slutligen vill DIK betona att det, oavsett om sammanslagningen genomförs eller inte, är viktigt att museerna har en tillräcklig finansiering. Många museer har en svag och kortsiktig ekonomi som gör att de inte kan genomföra sina uppdrag fullt ut¹. Rapporten från SMTM och SFHM synliggör bland annat att det behövs satsningar på samlingarna och förvaltningen/skyddet av kulturarvet, men också välfungerande hyresmodeller och ett tydligare ansvar för renoveringar och fastighetsunderhåll².

Anna Troberg
Förbundsordförande, DIK

Johanna Alm Dahlin
Utredningsansvarig, DIK

¹ DIK, [Kultur på svältkur](#), 2025

² DIK [Yttrande: Efter kostnadshyra](#), DS 2024:32